

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Psikoloji Bölümü
Psikoloji Yüksek Lisans Programı

Klinik Psikolojide Seçme Konular

2020-2021 Bahar Dönemi

Dr. Öğr. Üyesi Elif Ünal

SINIFLANDIRMA, TANI VE DEĞERLENDİRME

Sınıflandırma, Tanı ve Değerlendirme

- Tanı, klinisyenlerin ve bilim insanlarının vakalar ve araştırmalar hakkında birbirleriyle iletişimde olmasını sağlar.
- Psikopatoloji çalışması ve tedavisindeki ilk adımdır.
- Doğru bir tanı koymaya yardımcı olması için çok çeşitli değerlendirme prosedürlerini kullanılır.

Sınıflandırma ve Tanı

- Resmi bir tanı sistemi kullanılabilir.
  - Ruhsal Bozukluklar Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı (DSM)
    - Şu anda geçerli olan sürüm 5. sürümdür.
    - DSM-5 Mayıs 2013'te yayınlanmıştır.

DSM'nin Tarihçesi

- *DSM-I (1952) – Amerikan Psikiyatri Derneği*
- *DSM-II (1968)*
  - Açık ve net kurallar sunamamıştılar.
  - Davranışsal özelliklere ya da nedenlere ilişkin çıkarımlara dayanmaktadırlar.
- *DSM-III (1980)*
- *DSM-III-R (1987)*
  - Tanısal kriterlerden/her tanıya ilişkin bulgulardan oluşmaktadırlar.
  - Belli başlı belirtiler ve belirti sürelerine dayalı kriterleri içermektedirler.

DSM'nin Tarihçesi

- *DSM-IV (1994)*
  - 1988'te geliştirilmesi için çalışma grupları kurulmuştur.
  - Araştırmalara ve klinik vaka çalışmalarında dayandırılarak oluşturulmuştur.
  - Görgül/Bilimsel temellidir.
  - Tanı kriterlerinin güvenilirliği saha çalışmaları ile test edilmiştir.
- *DSM-IV-Text Revision/DSM-IV-TR (2000)*
  - Tanı kriterlerinde bir değişikliğe gidilmemiştir.
  - DSM-IV'den sonra artan elde edilen bilgi birikime ile çeşitli bilgiler güncellenmiştir.

DSM-5 (2013)

Eksen1 Klinik Bozukluklar
Eksen2 Gelişim Bozuklukları ve Kişilik Bozuklukları
Eksen 3 Genel Tıbbi Durum

Psikiyatrik ve Tıbbi Tanılar

Eksen 4 Psikososyal ve Çevresel Sorunlar

Psikososyal ve Bağlamsal Faktörler

Eksen 5 Genel İşlev Değerlendirme Ölçeği

Engelilik Değerlendirme Planı (WHODAS

DSM-5

- Teşhisler, tanılar nedenlerine göre tanımlanmıştır.
- Psikopatolojinin gelişimsel doğasında olan duyarlılık artmıştır.
- DSM-5'te bazı yeni tanılar eklenmiştir. Bazı tanılar da birleştirilmiştir.
- Tanı kriterleri yeniden yazılmış, tanı eşikleri konusunda daha açık yönlendirme sağlamak için daha açık belirtilmiştir.
  - Bazı tanılara süre ve yoğunluk koşulları eklenmiştir.

DSM-5

- Kültürün tanı ve tedavi üzerindeki etkileri konusunda duyarlı olunmalıdır.
- Bulgular kişinin kendi kültürü içinde o tipik ya da sıkıntı değilse tanı koymak konusunda dikkatli davranılmalıdır.
- Kültürün bulguları ve bazı bozuklukların dışavurumlarının nasıl etkilediğine dikkat edilmelidir.
- Kültürün sıkıntıları tanımlarken kullanılan dili nasıl etkilediğine de dikkat edilmelidir.

DSM-5 Tanı Kategorileri

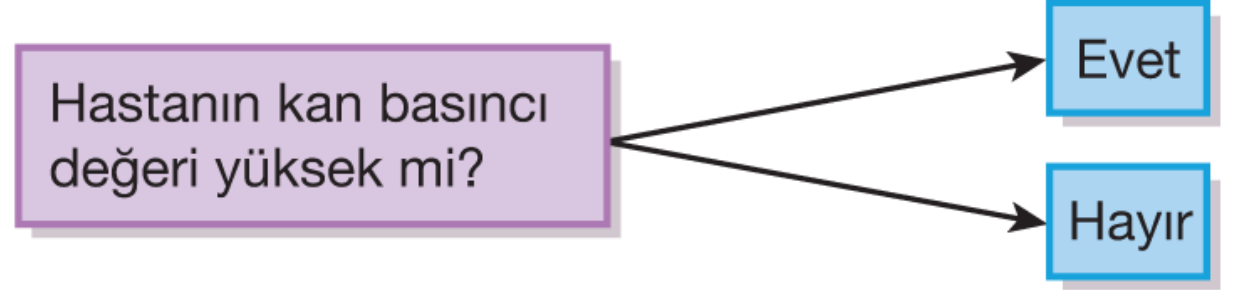
1. Nörogelişimsel Bozukluklar
2. Şizofreni Spektrum Bozuklukları
3. Bipolar ve ilişkili Bozukluklar
4. Anksiyete Bozuklukları
5. Obsesif Kompulsif ve ilişkili Bozukluklar
6. Travma ve Stresör ilişkili Bozukluklar
7. Dissosiyatif Bozukluklar
8. Bedensel Belirti Bozuklukları ve ilişkili Bozukluklar
9. Beslenme ve Yeme Bozuklukları
10. Dışa Atım Bozuklukları
11. Uyku-Uyanıklık Bozuklukları
12. Cinsel İşlev Bozuklukları
13. Cinsel Kimliğinden Yakınma (Hoşnut Olmama)
14. Yıkıcı Bozukluklar, Dürtü-Denetim ve Davranım Bozuklukları
15. Madde ve ilişkili Bozukluklar ve Bağımlılık Bozuklukları
16. Nörobilişsel Bozukluklar
17. Kişilik Bozuklukları
18. Parafili (Cinsel Sapkınlık) Bozuklukları
19. Diğer Ruhsal Bozukluklar
20. İlaçların Yol Açtığı Devinim Bozuklukları ve İlaçların Diğer Yan Etkileri
21. Klinik İlgi Odağı Olabilecek Diğer Durumlar

DSM-5'e Yönelik Eleştiriler

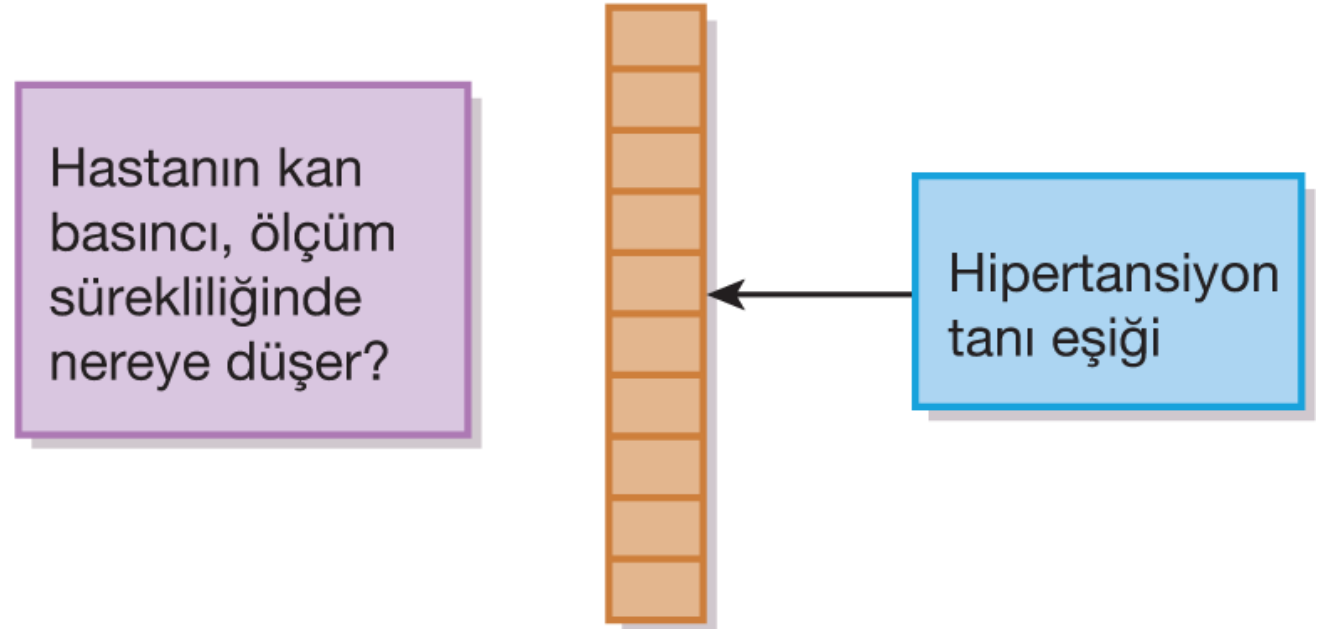
- DSM-5 347 adet tanı içerir.
- DSM'nin günlük kullanımdaki güvenilirliği ayrı bir tartışma konusudur.
- Tanı kategorilerin geçerliliği ile ilgili tartışmalar da bulunmaktadır.

DSM-5'e Yönelik Eleştiriler: Kategorik Sınıflandırma

Kategorik Sınıflandırma

Boyutsal Sınıflandırma

Sınıflandırmanın Dezavantajları

- Etiketleme
- Söзде bir açıklama
- Yüksek bir güvenilirliği tam anlamıyla elde etme zorluğu
- Psikologlar Birliği, kişinin kendisine konulan tanıdan daha fazlası olduğunu anlamak adına, örneğin *şizofrenik* yerine *şizofreni hastası olan kişi* gibi ifadelerin kullanımını tavsiye etmektedir. Bir ad koymanın damgalanmayı artırabileceğinden endişe edilse de bazen tanılar, bulguları anlamamıza yardımcı olarak damgalanmayı azaltabilmektedir.

Sınıflandırmanın Avantajları

- Psikiyatrik tanıları birbirinden belirgin sınıflarla ayırt ederek özgül tedaviler uygulama olanağı
- Ortak bir dilin oluşumunu sağlamak ve süre kazanımı
- Tanı ölçütleri dışındaki hastalıklar için daha geniş kapsamlı araştırmaların yapılmasını sağlamak
- Tedavi planını oluşturmayı kolaylaştırır.
- Etiyoloji : Hastalığın altında yatan nedensel etkenler
- Bilimsel araştırmaların oluşumuna kaynaklık eder
- Bilgi birikimi sağlar

Psikolojik Değerlendirme

- Tanı koymaya yardımcı olması amacıyla değerlendirme araçları kullanılır.
- Aynı zamanda uygun teröpatik girişimleri planlamak da değerlendirmenin bir diğer amacıdır.
- Kişinin bir bütün olarak psikolojik değerlendirmesi, birkaç değerlendirme tekniğinin birleşiminden oluşur.

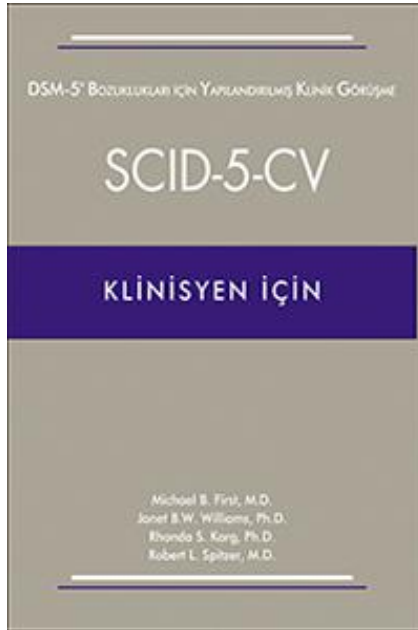
Psikolojik Değerlendirme

1. Klinik Görüşme
2. Kişilik Testleri
3. Zeka Testleri

1. Klinik Görüşme

- Görüşmeler yapılandırma derecelerine göre farklılaşır.
  1. Yönlendirilmemiş görüşmeler
  2. Yarı yapılandırılmış görüşmeler
  3. Yapılandırılmış görüşmeler

3. Yapılandırılmış Görüşmeler

- ✓ Standart bir şekilde ifade edilmiş ve belirli bir sırada hazırlanmış sorular sorulmaktadır.
- ❖ DSM-5 Bozuklukları için Yapılandırılmış Klinik Görüşme (Structured Interview for DSM-5 Disorders-SCID-5-CV)
- ✓ DSM-5 tanılarını koymak için geliştirilmiş, yapılandırılmış bir görüşme kılavuzudur.
- ❖ DSM-5 Kişilik Bozuklukları için Yapılandırılmış Klinik Görüşme (SCID-5PD)
- ✓ DSM-5'e göre bir kişilik bozukluğu olup olmadığının belirlenmesi olanağı sağlamaktadır.

2. Kişilik Testleri

- Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI)
  - Halen en yaygın şekilde kullanılan kişilik testidir.
  - 10 klinik testi ve 4 geçerlik alt testinden oluşmaktadır.
- Projektif Kişilik Testleri
  - Projektif testler belirsiz bir uyaran vermek ve bunun yorumlanmasını istemek yoluyla , deneğin duygu ve gereksinimlerini yansıtmaya olanak sağlayan tekniklerdir.

3. Kişilik Testleri

1. Rorschach Mürekkep Lekesi Testi

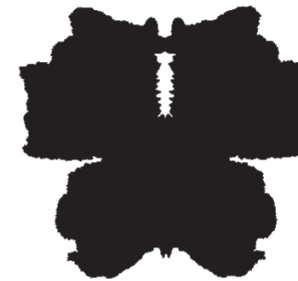
- Yansıtmalı bir kişilik analizi testidir.
- 10 karttan oluşmaktadır.
- Bireylerin kimlik dinamikleri ve sosyal ilişkilerini psikodinamik bağlamda analiz etme imkanı sağlayan bu test projektif bir testtir.

2. Tematik Algı Testi (TAT)

- Bireylerin kimlik dinamikleri ve sosyal ilişkilerini psikodinamik bağlamda analiz etme imkanı sağlayan bu test projektif bir testtir.
- Bu testte üzerinde çeşitli insan durumlarının tasvir edildiği 31 adet kart bulunur.

Rorschach
Mürekkep
Lekesi Testi

4. Zeka Testleri

- Kişinin zihinsel yeteneğini değerlendirmenin bir yoludur.
- En yaygın kullanılan testler:
  - Wechsler Yetişkin Zeka Ölçeği-4(WAIS-IV)
  - Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeği-4(WISC-IV)
  - Wechsler Okul Öncesi ve İlkokul Zeka Ölçeği-3(WPPSI-III)
  - Standord-Binet-5(SB5)

Kaynakça

Şahin, M. (Çev. Ed.) (2015). Anormal Psikolojisi, DSM 5, Nobel Yayıncılık.